

1.4.2020

EOAK/2092/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

Ulosoton velallista koskevat merkinnät ym.

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Helsingin ulosottoviraston menettelyä kiinteistöveron perimiseen liittyvässä asiassa.

Kantelija kertoi, että hänen tyttärensä Anna Meikäläinen (nimi muutettu) oli saanut ulosottovirastosta 22.3.2019 kirjeen, jota tytär ei ollut ymmärtänyt. Kantelijan selvitettyä asiaa ulosottovirastosta oli selvinnyt, että kysymys oli kantelijan äidin kuolinpesän (Anna-Maija Meikäläisen kuolinpesä) (nimi muutettu) maksamattomista kiinteistöveroista. Kantelija oli ihmetellyt kirjeen saajaa ja velalliseksi merkityn nimeä. Asianomainen kihlakunnanulosottomies oli ilmoittanut, että kaikki tiedot tulevat verotoimistosta.

Kantelija oli ollut yhteydessä verotoimistoon, josta kantelijalle oli ilmoitettu verovirastossa olevan oikeat tiedot ja että ulosottovirasto kohdentaa asiakkaansa itse. Verotoimiston perintäpuolelta kantelijalle oli todettu, että kantelijan tyttärellä ei ole mitään tekemistä asian kanssa, vaan että asia koski kantelijan äidin kuolinpesän kiinteistöveroa.

Kantelija oli 2.4.2019 saanut ulosottovirastosta omalla nimellään kirjeen, jossa kerrottiin, että Anna Meikäläisen kiinteistö oli ulosmitattu. Kantelija katsoi, että ulosmittaus ei ollut laillisesti pätevä. Kantelija perusteli näkemystään kantelusta tarkemmin ilmenevästi.

Kantelija kysyi, aiheuttaako kysymyksessä oleva ulosotto myöhemmin ongelmia hänen tyttärelleen ja jääkö rekisteriin tästä merkintä.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Helsingin ulosottoviraston kihlakunnanulosottomiehen X selvitys sekä kihlakunnanvouti Y:n ja johtavan kihlakunnanvoudin Z:n lausunnot. Lisäksi asiassa hankittiin Verohallinnon veronkantoyksikön ja henkilöverotusyksikön selvitykset sekä Verohallinnon lausunto.

Vielä asiassa hankittiin Valtakunnanvoudinviraston lausunto. Käytettävissäni ovat myös olleet Valtakunnanvoudinviraston asiassa hankkimat Helsingin ulosottoviraston johtavan kihlakunnanvoudin Z:n ja kihlakunnanvouti Å:n asiassa antamat lausunnot.

Edeltä ilmenevä selvitys oheistetaan tähän päätökseen kantelijan tiedoksi.

3 RATKAISU

3.1 Selvitys tapahtumista

Selvityksessä on kerrottu muun muassa seuraavaa.

Kihlakunnanulosottomies X:n selvityksen mukaan kantelun tarkoittamassa kiinteistöveroa koskevassa asiassa vireilletuloilmoitus ja maksukehotus on lähetetty osoitetiedolla: ”Meikäläinen Anna c/o Meikäläinen, ...”.

X:n muistaman mukaan hän oli selvittänyt osoitetiedon väestötietojärjestelmästä selvittämällä rintaperillisten nykyiset osoitteet. Ulosoton tietojärjestelmä ei tarkista kuolleiden velallisten osoitetietoja väestötietojärjestelmästä vaan pesän osakkaat ja heidän osoitetietonsa on selvittävä väestötietojärjestelmästä.

Kantelija oli ottanut yhteyttä X:ään 22.03.2019 huomauttaen, ettei velallisen nimi ole oikein, vaan siitä puuttuu toinen etunimi Maija. X oli ohjeistanut kantelijaa tarvittaessa ottamaan verottajaan yhteyttä, jotta verottaja voisi korjata verotuspäätöksessä olevan nimivirheen. Vero oli sinänsä kohdistunut oikealle henkilölle, koska henkilötunnus oli ollut oikein.

Kihlakunnanvouti Y:n lausunnossa esitetyn mukaan Helsingin ulosottovirastoon oli tullut täytäntöön pantavaksi Anna-Maija Meikäläinen kuolinpesälle määrättyä kiinteistöveroa koskeva ulosottoasia. Lausunnon mukaan verottajan ulosottohakemuksessa olleen virheen vuoksi velallisen etunimeksi oli merkitty pelkkä Anna. Henkilötunnuksena oli kuitenkin ollut Anna-Maija Meikäläisen henkilötunnus.

Y:n lausunnossa esitetyn mukaan ulosottovelalliset yksilöidään ulosoton tietojärjestelmässä henkilötunnuksen perusteella. Vaaraa siitä, että perintä olisi kohdistunut väärään henkilöön, ei tapauksessa ole ollut. Kantelijan tyttärelle ei myöskään voi aiheutua tästä ulosottoasiasta merkintöjä ulosottorekisteriin.

Lausunnon mukaan lähtökohtaisesti ulosottomiehen kirjeissä on velallisen tai muun vastaanottajan koko nimi. Kuolinpesien osalta käytettävissä ei yleensä ole ajantasaista osoitetietoa, minkä takia nimi- tai osoitetiedot kirjataan hakijan ilmoittaman tiedon mukaan ja osakkaiden osoitetietoja tarkistetaan tarvittaessa väestötietojärjestelmästä. Lausunnossa todetun mukaan verotuspäätöksessä Anna-Maija Meikäläisen nimi ei ole ollut täydellisenä, mikä tässä tapauksessa on aiheuttanut sekaannusta siitä, kenelle vireilletuloilmoitus on osoitettu.

Y:n mukaan nimitieto olisi virheen tultua ulosottomiehen tietoon ollut helposti väestötietojärjestelmästä tarkistettavissa ja nimen olisi asian hakijalta varmistettuaan voinut korjata ulosoton tietojärjestelmään oikeaan muotoon.

Nimivirheestä huolimatta Anna-Maija Meikäläisen kuolinpesän osakkaat ovat saaneet asian vireillä olosta tiedon ja voineet keskustella kihlakunnanulosottomies X:n kanssa siitä, keneen perintä kohdistuu. Kun verovelkaa ei siitä huolimatta ole maksettu, kiinteistön ulosmittauksessa on Y:n mukaan toimittu lainmukaisesti.

Johtopäätöksensä kihlakunnanvouti Y toteaa, että kihlakunnanulosottomies X:n toiminta asiassa olisi paremmin toteuttanut ulosottokaaren 1 luvun 19 ja 20 §:ien periaatteita, jos velallisen nimessä olevaa virhettä olisi omatoimisemmin virheen tultua ilmi pyritty korjaamaan. Muilta osin Y katsoo X:n toimineen asianmukaisesti.

Johtava kihlakunnanvouti Z viittaa lausuntoon kihlakunnanvouti Y:n lausumaan.

Verohallinto on lausunnossaan viitannut henkilöverotusyksikön ja veronkantoyksikön asiassa antamiin selvityksiin. Lausunnon mukaan verovelvollisten nimitiedot Verohallinnossa perustuvat väestötietojärjestelmän tietoihin. Lausunnossa todetun mukaan henkilöverotusyksikön selvityksen mukaan väestötietojärjestelmässä Anna Maija Meikäläisen kuolinpesän nimi on kirjoitettu ilman väliviivaa, kuten Verohallinnon tietojärjestelmässäkin. Verohallinnon toimittaessa kuolinpesän eräänntyneen ja maksamatta olevan veron ulosottoviranomaisille perittäväksi, Verohallinto toimittaa ulosottoviranomaisille yksilöintitietona verovelvollisen henkilötunnuksen. Verohallinto ei välitä ulosottoviranomaisille verovelvollisen nimi- eikä osoitetietoja. Verohallinnon ulosottoviranomaisille ilmoittama henkilötunnus kuuluu Anna Maija Meikäläisen kuolinpesälle. Lausunnon mukaan Verohallinto ei ole antanut ulosottoviranomaisille virheellistä tietoa verovelvollisen nimestä eikä henkilötunnuksesta ulosottoperintää varten.

Verohallinnon lausunnossa todetun mukaan verohallinnolla ei ole tietoa, mihin asiakirjaan perustuu ulosottoviranomaisen esittämä näkemys siitä, että kantelukirjoituksessa tarkoitettulla kuolinpesän kiinteistöverotuspäätöksellä olisi ollut virheellinen verovelvollisen nimitieto, sillä kuolinpesälle toimitetulla kiinteistöveropäätöksellä verovelvollinen on yksilöity ”Meikäläinen Anna Maija kuolinpesä”.

Edelleen lausunnossa esitetään, että kantelijan ollessa yhteydessä Verohallintoon, kantelijalle oli asianmukaisesti ilmoitettu, ettei Verohallinnon maksuunpanemalla kiinteistöveropäätöksellä eikä Verohallinnon asiakastietokannassa ole kuolinpesällä virheellistä nimitietoa. Myöskään Anna Maija Meikäläisen kuolinpesän henkilötunnuksen ilmoittamisessa ulosottoviranomaisille ei lausunnon mukaan ole Verohallinnossa tapahtunut virhettä. Kantelijalle on asianmukaisesti ilmoitettu, että Anna Maija Meikäläisen kuolinpesän maksamattoman veron ulosottoon toimitamisessa ei ole tapahtunut kantelukirjoituksessa tarkoitettua verovelvollisen yksilöintiä koskevaa virhettä.

Valtakunnanvoudinvirasto on hankkinut asiassa Helsingin ulosottoviraston johtavan kihlakunnanvoudin Z:n ja kihlakunnanvouti Å:n lausunnot.

Kihlakunnanvouti Å:n lausunnon mukaan Verohallinto on sähköisessä muodossa toimittanut ulosottoperintään kaksi kiinteistöveroa. Kummassakin hakemuksessa velallisen nimi on Anna Meikäläinen. Hakemuksissa on velallisen henkilötunnus ja henkilötyypiksi on ilmoitettu kuolinpesä. Väestötietojärjestelmän mukaan velallisen nimi on Anna Maija Meikäläinen ilman väliviivaa. Näin ollen on myös oikein viitata Anna Maija Meikäläiseen ilman hänen toista nimeään. Tieto velallisen nimestä on siirtynyt ulosoton tietojärjestelmään sähköisesti Verohallinnon hakemuksesta. Lausunnossaan Å viittaa lausunnon liitteenä olleeseen kuvaruutukopioon ulosoton tietojärjestelmästä.

Å:n mukaan tässä tapauksessa on ollut kysymys kuolinpesän velasta, joten kiinteistöverojen vireilletuloilmoitukset ja maksukehotukset olisi pitänyt osoittaa joko Anna Meikäläisen kuolinpesälle tai Anna Maija Meikäläisen kuolinpesälle. Lisäksi ulosoton kaikissa muissa asiakirjoissa olisi velallisen kohdalla pitänyt lukea vastaavasti.

Å:n toteaman mukaan ulosottomiehen tulee ulosottokaaren 1 luvun 19 §:n mukaan toimia virkatehtävissään asianmukaisesti, minkä ulosottomies olisi tehnyt, jos hän olisi ulosoton tietojärjestelmään lisännyt velallisen nimeen sanan kuolinpesä. Tämä olisi tullut tehdä viimeistään kantelijan yhteydenoton jälkeen.

Å:n mukaan mitään todellista sekaannusvaaraa ei kuitenkaan ole ollut siitä, että perintä olisi kohdistunut väärään henkilöön, sillä velalliset yksilöidään ulosoton tietojärjestelmään henkilötunnuksen perusteella. Kaikissa ulosottoviraston lähettämässä asiakirjoissa on ilmoitettu velallisen henkilötunnus.

Johtava kihlakunnanvouti Z on lausunnossaan viitannut Å:n asiassa esittämään ja todennut, että asiassa syntynyt epäselvyys mitä ilmeisimmin johtuu kantelijan käsityksestä äitinsä etunimen kirjoitusasun poikkeamisesta väestötietojärjestelmän mukaisesta kirjoitusasusta. Z:n mukaan viranomaisten on virkatoiminnassaan luotettava väestörekisterissä olevaan tietoon. Siten ulosottomiehen lähettämässä maksukehotuksessa ja ulosmittausilmoituksessa velallisen nimi on kirjoitettu oikein, kuitenkin sillä varauksella, että niissä ei ollut mainintaan kuolinpesästä. Henkilötunnuksesta on kuitenkin käynyt ilmi, että velallisella ei ole tarkoitettu kantelijan tytärtä.

Z:n mukaan ulosoton tietojärjestelmä ilmoittaa käyttäjälleen, että velallisen tiedot ovat peräisin hakijalta. Tähän tietoon myös kihlakunnanulosottomies X on luottanut. Verottajan ilmoitus siitä, että heiltä lähtee ulosottoon vain velallisen henkilötunnus, selittyy Z:n mukaan sillä, että järjestelmät tarkistavat tietonsa väestötietojärjestelmästä ilman, että käyttäjä tätä havaitsee.

Z:n mukaan ulosottomiehen olisi tullut lisätä lähettämiinsä maksukehotukseen ja ilmoitukseen ulosmittauksesta velallisen nimen perään sana "kuolinpesä" tai sitä vastaava lyhenne "kp". Muutoin Z katsoo, että asiassa on menetelty asianmukaisesti.

Lausunnossaan Valtakunnanvoudinvirasto toteaa, viitaten johtavan kihlakunnanvoudin Z:n ja kihlakunnanvouti Å:n asiassa esittämään, että ulosottomiehen tulee voida virkatoimissaan luottaa väestötietojärjestelmän mukaisiin henkilötietoihin eikä voi lähteä kyseenalaistamaan niiden oikeellisuutta.

Lausunnon mukaan ulosottomenettely on pääosin automatisoitu siten, että hakijan ilmoittama velallisen nimi näkyy myös ulosoton tietojärjestelmässä. Tässä tapauksessa ulosottomies ei ole omatoimisesti huomannut lisätä asiakirjojen lähetystietoihin merkintää "kuolinpesä".

Muilta osin Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että ulosottomiehen menettely on ollut asianmukaista ja toteaa, ettei perintä ole missään vaiheessa kohdistunut väärään henkilöön, koska velallisen tunnistaminen perustuu henkilötunnukseen, ei pelkkään nimeen.

3.2 Velallista koskevat merkinnät

Ulosoton asianmukaisuuden vaatimusta koskevan ulosottokaaren 1 luvun 19 §:n mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla.

Avoimuuden vaatimusta koskevan mainitun luvun 20 §:n mukaan ulosottomiehen tulee tiedustelun johdosta ja havaitessaan tilanteen niin vaativan omatoimisesti ilmoittaa velalliselle tämän

oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista sekä antaa asianosaisille tarvittaessa muuta ohjausta ulosottoasiassa ja tietoja täytäntöönpanon vaiheesta samoin kuin muista asianosaisille merkityksellisistä seikoista.

Asiakirjan tiedoksi antamista koskevan yleisen säännöksen, ulosottokaaren 3 luvun 37 §:n 1 momentin mukaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, tiedoksiannon vastaanottajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä hallintolain 56–58 ja 68 §:ssä säädetään. Tiedoksiannossa tulee pyrkiä huolehtimaan siitä, että salassa pidettävä tieto pysyy salassa.

Hallintolain 57 §:n 2 momentin mukaan tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan sille pesän osakkaalle, jonka hallussa pesä on, tai pesänhoitajalle. Jos kuolinpesä on usean osakkaan yhteisessä hallinnossa, tiedoksianto voidaan toimittaa yhdelle heistä.

Ulosottokaaren 3 luvun 39 §:n 1 momentin mukaan asiakirja annetaan tiedoksi antamalla se vastaanottajalle tai lähettämällä tiedoksianto-osoitteeseen. Jollei tiedoksianto-osoitetta ole, asiakirja lähetetään väestötietojärjestelmään merkittyy osoitteeseen, paitsi jos on tiedossa, ettei tiedoksiannon vastaanottaja asu siinä osoitteessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa tai, jollei väestötietojärjestelmässä ole vastaanottajan osoitetta, asiakirja lähetetään mahdolliseen muuhun 48 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla selvitettyyn tai tiedossa olevaan osoitteeseen kotimaassa tai ulkomailla. Lähettämisen sijasta asiakirja voidaan jättää postilähetyksille varattuun paikkaan. Jollei tiedoksianto muulla tavoin onnistu, asiakirja voidaan antaa tiedoksi suullisesti.

Asiassa on kysymys Verohallinnon kahdella sähköisellä hakemuksella ulosottoon vireille panemissa asioissa kantelijalle ulosottovirastosta lähetetyissä asiakirjoissa olleista velallista koskevista tiedoista. Asiakirjat on lähetetty kantelijalle Anna Maija Meikäläisen kuolinpesän osakkaana.

Selvityksen mukaan ulosoton vireilletuloilmoitus ja maksukehotus asioissa on lähetetty osoite-tiedolla: "Meikäläinen Anna c/o Meikäläinen...". Lisäksi kantelijalle on ulosottovirastosta lähetetty 28.3.2019 päivätty ilmoitus ulosmittauksesta, jossa velalliseksi on merkitty "Meikäläinen Anna".

Käytettävissäni olleissa Verohallinnon ulosottohakemusten tulosteissa on mainittu muun muassa velallisen nimi "Meikäläinen Anna", osoite (---) ja henkilötyyppi "Kuolinpesä". Saamani selvityksen perusteella jää jossakin määrin epäselväksi se, missä yhteydessä muun muassa velallisen nimi on hakemukselle tullut. Verohallinnon lausunnon mukaan Verohallinto ei välitä nimitietoja ulosottoviranomaisille. Johtavan kihlakunnanvoudin Z:n lausunnon mukaan verottajan ilmoitus siitä, että heiltä lähtee ulosottoon vain velallisen henkilötunnus, selittyy sillä, että järjestelmät tarkistavat tietonsa väestötietojärjestelmästä ilman, että käyttäjä tätä havaitsee. Selvityksistä ei ilmene, missä vaiheessa tämä järjestelmän tekemä tarkistus tapahtuu. Katson, että tätä kysymystä ei kuitenkaan ole tarvetta tämän asian yhteydessä ryhtyä tarkemmin selvittämään.

Väestötietojärjestelmässä kantelijan äidin nimessä ei ole väliviivaa. Näin ollen ulosoton lähettämissä kantelun tarkoittamissa asiakirjoissa ei voida katsoa olleen virhettä, kun nimi ei niissä ole kirjoitettu muotoon "Anna-Maija".

Kysymys on ollut kuolinpesän kiinteistöverojen perinnästä. Selvityksen perusteella tämä on ilmennyt Verohallinnon hakemuksista. Se, että kysymys on ollut kuolinpesää koskevasta asiasta

ei kuitenkaan ilmene edellä tarkoitetuista ulosoton asiakirjoista. Valtakunnanvoudinviraston lausunnossa kuten myös johtavan kihlakunnanvoudin Z:n ja kihlakunnanvouti Å:n asiassa esittämän mukaisesti katson, että asian asianmukainen käsittely olisi edellyttänyt, että ulosoton lähettämistä asiakirjoista olisi ilmennyt, että kysymys on kuolinpesää koskevasta asiasta.

Osoitetiedossa olevan merkinnän "Meikäläinen Anna c/o Meikäläinen" osalta totean myös, että merkinnästä ei ilmene paitsi sitä, että kysymys on kuolinpesälle lähetetystä asiakirjasta, ei myöskään sitä, että asiakirja on osoitettu kantelijalle. Kantelijan osalta osoitetietoon kun on merkitty ainoastaan hänen sukunimensä. Näin ollen ulosoton kirje olisi voinut päätyä kenelle tahansa saman sukunimen omaavalle henkilölle kysymyksessä olevassa osoitteessa ilman, että vastaanottajaksi tarkoitettu kantelija olisi saanut siitä tiedon.

Asiassa esiin tulleen johdosta katson aiheelliseksi korostaa ulosoton asiakirjojen vastaanottajatietojen merkitsemisessä noudatettavaa huolellisuutta ja tarkkuutta.

3.3 Ulosottoviraston selvitys

Perustuslain 111 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehellä on oikeus saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot.

Totean, että oikeusasiamiehen laillisuusvalvonta tukeutuu pitkälti valvottavilta tahoilta saatuihin kirjallisiin selvityksiin. On tärkeää, että selvityksissä esitetyt tiedot vastaavat tosiasioita.

Tässä asiassa kihlakunnanulosottomies X:n selvityksessä ja kihlakunnanvouti Y:n lausunnossa esitetyn perusteella kantelijan äidin nimi olisi kirjoitettu väliviivalla ja asiassa olisi siten ollut kirjoitusvirhe nimen kohdalla. Kuten edeltä on ilmennyt, selvityksessä ja lausunnossa esitetty nimen kirjoitusmuoto ei vastaa väestötietojärjestelmässä olevaa kirjoitusasua.

3.4 Kantelu muilta osin

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että muilta osin asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä toimenpiteitäni edellyttävää menettelyä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsitykset kihlakunnanulosottomies X:n tietoon. Lisäksi kiinnitän kohdassa 3.3 esittämäni johdosta kihlakunnanulosottomies X:n ja kihlakunnanvouti Y:n huomiota selvityksissä annettavien tietojen paikkansapitävyyden tarkistamisen tärkeyteen.

Edeltä ilmenevässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni kihlakunnanulosottomies X:lle ja kihlakunnanvouti Y:lle.

Kantelu ei antanut puoleltani aihetta muihin toimenpiteisiin.